

TRIANGELI-KESKUSTELU

Ammattilaisen puheenvuoro

TEEMA: Perustili

Toimeenpano ratkaisee perustilimallin onnistumisen

Ehdotetussa perustilimallissa nousevat keskiöön nuoren osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen sekä elämänsuunnittelu. Parhaimmillaan uudistus purkaisi palveluviidakkoa ja kannustaisi nuorta aikuista ottamaan aktiivisempaa roolia omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

Viiime vuosikymmenen aikana on toteutettu nopealla tahdilla koko joukko kasvatuksen, koulutuksen ja hyvinvoinnin reformeja. Reformien toimeenpano ja vaikutusten systeminen ja systemaattinen arviointi on kuitenkin ollut ongelmallista [1].

Yksi toteutuneista uudistuksista on matalan kynnyksen monialainen ohjaus- ja neuvontapalvelu Ohjaamo [2], joka muotoiltiin osana nuorisotakuun toimeenpanoa. Pyykkönen ym. (2021) ehdottavat Ohjaamoa keskeiseksi toimijaksi perustilin toimeenpanossa [3].

”Mahdollisen ”omatyöntekijän” rinnalle tarvitaan monialaisesti organisoitua erikoistuneempaa osaamista.”

Ohjaamoilta puuttuu kuitenkin lainsäädännöllinen perusta. Niiden toimintaa ohjaa väljä asiakirja Ohjaamon perusteet.

Ohjaamojen toiminnan vaikuttavuudesta on ilmestynyt laaja arviointi, jonka mukaan monialaiset ohjaus- ja neuvontapalvelut ovat makrotasolla toimivia. Arviossa nousi kuitenkin esiin havainto, että työote palveluissa on enemmän ”intuitiivinen” kuin suunniteltu ja tasalaatuinen [4].

Tutkimusryhmämme arvioi kahdessa kenttätutkimuksessa asiakasosallisuuden ja monialaisen ohjauspalvelun toteutumista Ohjaamoissa [5]. Keskeisinä tuloksina voi todeta, että nuorten asiakasosallisuus toteutuu vaihtelevasti aktiivisesta osallisuudesta osattomuuteen [6]. Aineistossa ilmeni jopa ns. pakko-osallisuutta: nuori joutui tekemään ratkaisuja tilanteessa, jossa hän koki olevansa neuvoton. Myös ohjauspalvelujen monialaisuus toteutui hyvin

heterogeenisesti. Monialaisen työn konkreettisia muotoja esiintyi niukasti. Lisäksi työntekijän ammatillinen orientaatio vaikutti palvelun laatuun.

Perustilimallin toimeenpanossa tulisi välttää vastaavat sudenkuopat. Nähdäkseni mahdollisen ”omatyöntekijän” rinnalle tarvitaan monialaisesti organisoitua erikoistuneempaa osaamista. Yhden ammattilaisen osaaminen ei riitä kattamaan kaikkia tarpeita, kuten elämänsuunnittelua [7], asumisneuvontaa [8] sekä talous- ja velkaneuvontaa.

Ohjaamot tarvitsevat riittävän säädöstaroisen ohjaavan perustan nykyisen epäselvän asemansa selkiyttämiseksi ja palvelujen laadun varmistamiseksi. ●

JAAKKO HELANDER

ura- ja opinto-ohjaajakouluttaja, psykoterapeutti

tutkijayliopettaja
Hämeen ammattikorkeakoulu

kasvatustieteen dosentti
Jyväskylän ja Tampereen yliopistot

LÄHTEET:

- 1 Helander J (2018). Katso koko kuvaa – miten tarkastella suomalaista koulutusjärjestelmää uudistusten jälkeen? HAMK Unlimited Professional. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020111790711>
- 2 Työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjaamon perusteet. TEM-esitteet 6/2018. <https://tem.fi/documents/1410877/2934378/Ohjaamotoiminnan+perusteet>
- 3 Pyykkönen J, Pyykkönen T, Pulli P (2021). Perustili – tie kannustavaan ja läpinäkyvään sosiaaliturvaan. Kansalaiset mukaan oman elämänsä säätelyyn. Itlan raportit ja selvitykset 2021:1, s. 13–14. <https://itla.fi/download/perustili-tie-kannustavaan-ja-lapinakyvaan-sosiaaliturvaan/>
- 4 Valtakari M, Arnkil R, Eskelinen J ym. (2020). Ohjaamot – monialaista yhteistyötä, vaikuttavuutta ja uutta toimintakulttuuria: Monialaisen yhteistyön vaikuttavuus nuorten työllistymistä edistävissä palveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-932-5>
- 5 Lilja T, Pukkila P, Helander J (painossa). Monialaisen ohjauksen rakentuminen ohjaustilanteissa: onko monialainen ohjaus monialaista? Kasvatus 3/2021.
- 6 Lilja T, Pukkila P, Helander J (2021). Nuorten asiakasosallisuus monialaisessa ohjaus- ja neuvontapalvelussa. Havainnointitutkimus ohjaustilanteista Ohjaamoissa. Nuorisotutkimus 1/2021, s. 21–36.
- 7 Helander J, Pukkila P, Lilja T ym. (2020). Valtakunnalliset suositukset Ohjaamojen monialaisen uraohjauksen laadunvarmistukseen. HAMKin julkaisu 1/2020. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-784-823-7>
- 8 Lilja T & Helander J (2021). Nuorisoasuntoliiton ja Ohjaamoiden välinen yhteistyö yhteistä ja eriytyvää asumisneuvontaa. Teoksessa: Nuorten asuminen 2020 - Kyselytutkimus. Ympäristöministeriön julkaisu 2021:8, s. 117–124. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-217-4>